

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงาน
ของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่
Transformational Leadership and Participation Related to
Operating the Local Health Insurance Funds

อัญชลี ชุมนุม¹ และ ธรรมนิศย์ วราภรณ์²
Unchalee Chumnum¹ and Thamanit Varapon²

¹ นักศึกษาปริญญาเอก คณะรัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น
² ร.ด. (รัฐศาสตร์การปกครอง) อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ 2) ตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์ประกอบการมีส่วนร่วม 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ กับผลการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ในความรับผิดชอบของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต 10 อุบลราชธานี จำนวน 5 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดยโสธร และจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 250 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราวัดประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.51-0.79 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความร่วมมือในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม 2) องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และองค์ประกอบการมีส่วนร่วมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เช่นกันและ 3) องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วม / กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่

ABSTRACT

The aims of this study were: 1) to investigate the elements of transformational leadership and participation among the chairs of local health insurance funds, 2) to examine and confirm the elements of those two respects, and 3) to investigate the relationship between the transformational leadership elements and the participation ones among the chairs of local health insurance funds, and the results of operating the local health insurance funds. A sample of this study selected by simple random sampling was 250 chairs of local health insurance funds under responsibility of the Office of National Health Insurance Region 10, Ubon Ratchathani, covering 5 provinces: Ubon Ratchathani, Sisaket, Amnat Charoen, Yasothon, and Mukdahan. The instrument used was a 5-rating scale questionnaire whose discrimination power values ranged between 0.51 and 0.79, and reliability value was 0.97. Statistics used were confirmatory factor analysis and Pearson's product moment correlation coefficient. The findings of study were as follows: 1) Transformational leadership of chairs of local health insurance funds comprises 4 elements – ideological influence, creating an inspiration, providing intellectual stimulation, and giving individualized consideration. Participation of chairs of local health insurance funds comprises 5 elements – participation in decision-making, participation in working, operational participation, participation in receiving benefits and participatory communication. 2) There was a goodness of fit between the elements of transformational leadership and the empirical data and also there was a goodness of fit between the elements of participation and the empirical data. And 3) the elements of transformational leadership and the elements of participation of chairs of local health insurance funds had a significant relationship with the results of operating the local health insurance funds at the .01 level. In addition, the elements of transformational leadership among the chairs of local health insurance funds had a significant relationship with the elements of participation among the chairs of local health insurance funds at the .01 level.

Keywords : Transformational Leadership and Participation / Local Health Insurance Funds

บทนำ

กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่หรือเรียกชื่อย่อว่ากองทุนหลักประกันสุขภาพ อบต./เทศบาลถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ (Public Policy) ที่มุ่งหวังจะตอบสนองความต้องการในด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และชุมชนมีความตระหนัก และมีบทบาทร่วมในการจัดการกับปัญหาสุขภาพของชุมชนมากขึ้นด้วยการส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าการรักษาพยาบาล โดยมุ่งเน้นไปที่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดความเสี่ยงด้านสุขภาพจัดเป็น “มิติทางสังคมเพื่อสุขภาพ” (Social Determinant of Health) ท้องถิ่นและชุมชนก็จะเป็นศูนย์รวมของการขับเคลื่อนกิจกรรมสุขภาพและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่างๆ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงบริการสุขภาพของประชาชนได้มากขึ้น

นอกจากนี้กองทุนหลักประกันสุขภาพยังเชื่อมโยงกับหลักการกระจายอำนาจ (Decentralize) ซึ่งมีแนวคิดลดบทบาทของรัฐส่วนกลางในการดำเนินการเอง รวมถึงให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาสุขภาพของประชาชนในชุมชนมากขึ้น จึงนับได้ว่า “กองทุนหลักประกันสุขภาพ อบต./เทศบาล” เป็นรูปแบบการกระจายอำนาจอย่างหนึ่ง ซึ่งมีใช่เป็นเพียงการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่แก่ท้องถิ่น แต่เป็นรูปแบบการกระจายอำนาจแก่คณะกรรมการบริหารกองทุน เป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ทางอำนาจ หน้าที่ใหม่ระหว่างส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น และชุมชน ให้สอดคล้องกับสภาพบ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป โดยสามารถติดตามประเมินผลการดำเนินงานให้เกิดขึ้นอย่าง เป็นรูปธรรม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์การ ความรุ่งเรืองขององค์การขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งผู้ตาม และปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ (Owens. 2001) ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีกว่าหัวหน้าที่เป็นผู้บริหาร

อย่างเดียว (สร้อยตระกูล อรรถมานะ. 2550) (กนกภรณ์ อ่วมอาจ และคณะ. 2553) การดำเนินงานระบบหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ในจังหวัดเพชรบุรี พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานขึ้นกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความตระหนักในความรับผิดชอบ ของนายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วม และสัมพันธภาพการทำงานร่วมกันระหว่างนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกับทีมงานบริหารฝ่ายสาธารณสุข ข้อมูลข่าวสารต่างๆ รวมถึงการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกองทุนฯ จากประเด็นปัญหาและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของกองทุนหลักประกันสุขภาพและการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพ เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ และจากโครงการถอดบทเรียน สังเคราะห์ข้อมูลประสบการณ์การทำงาน ของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน พบว่าปัจจัยที่ทำให้กองทุนฯ ประสบผลสำเร็จ คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ประธานกองทุนฯ) ที่มีวิสัยทัศน์ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุนฯ (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. 2556)

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่ากองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการดำเนินงานสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ ในการบริหารจัดการเงินกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ รวมถึงการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างหลักประกันสุขภาพระดับพื้นที่ให้แก่ประชาชนในความรับผิดชอบให้สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขทุกด้านอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและมีคุณภาพ ซึ่งการดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมในหมู่บ้านหรือชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุก ภาคส่วน ประธานกองทุนและคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการกองทุนซึ่งจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในระเบียบ หลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพฯ เพื่อดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน(สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. 2554) รวมถึงต้องมีพลังขับเคลื่อนภายในที่จะทำให้ผลการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ประสบความสำเร็จ ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมและผลการดำเนินงาน

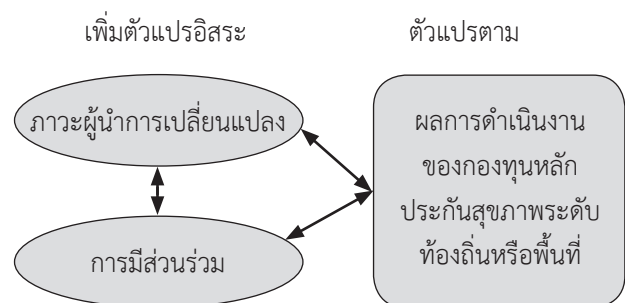
ของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ในความรับผิดชอบของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต 10 อุบลราชธานี โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งกองทุนและความมุ่งหวังของประชาชนผู้รับบริการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่
2. เพื่อตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพ กับผลการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวคิดภาวะผู้นำแบบฟูลเรนจ์ (Full Range Leadership-FRL) ของ Bass (1990) Avolio & Bass (1993) แนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen, John M., and Uphoff, Norman T. (1980) สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังแสดงในภาพประกอบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพ วัดจากตัวแปรสังเกต ได้จำนวน 4 ตัว คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) การสร้างแรง

บันดาลใจ (Inspiration Motivation) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individual Consideration)

2. การมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพ วัดจากตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 5 ตัว คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ความร่วมมือในการทำงาน (Collaboration) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participation Communication)

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น ซึ่งวัดจากตัวแปรสังเกต ได้จำนวน 3 ตัวคือ การบริหารจัดการกองทุน การมีส่วนร่วม และการสร้างนวัตกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ในความรับผิดชอบของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 10 อุบลราชธานี จำนวน 657 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ในความรับผิดชอบของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 10 อุบลราชธานี จำนวน 250 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และเป็นจำนวน 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ในรูปแบบ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2538)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มี 4 ตอน ซึ่งข้อคำถามในแต่ละตอนได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .50 -1.00 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.51-0.79 นอกจากนี้ข้อคำถามที่ใช้วัดในแต่ละตัวแปรสังเกตยังได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 และอันดับที่ 2 และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

2. เก็บรวบรวมข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่าง คือประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพ ในความรับผิดชอบของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต 10 อุบลราชธานี จำนวน 250 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จำแนกตามสัดส่วนของจำนวนกองทุนหลักประกันสุขภาพในแต่ละจังหวัด

3. เก็บข้อมูลด้วยตนเองในเขตจังหวัดยโสธร มุกดาหาร อ่างนาจเจริญ พื้นที่อื่นจัดส่งทางส่งไปรษณีย์ และได้ใช้โทรศัพท์ติดตามเพื่อรวบรวมแบบสอบถามให้ครบทั้ง 250 ฉบับ โดยใช้ระยะเวลา ระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง กันยายน 2556

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และความเชื่อมั่น

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เขต 10 อุบลราชธานี

องค์ประกอบ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	0.38 - 0.68
การสร้างแรงบันดาลใจ	0.38-0.57
การกระตุ้นทางปัญญา	0.43-0.61
การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	0.41-0.51

2. การมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ตัวแปร ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความร่วมมือในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เขต 10 อุบลราชธานี

องค์ประกอบ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.42-0.57
ความร่วมมือในการทำงาน	0.47-0.66
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	0.50-0.76
การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	0.35-0.73
การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม	0.52-0.64

3. องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบ การมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพ พบว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่

องค์ประกอบ	ดัชนี					
	χ^2	df	P-value	χ^2/df	RMSEA	GFI
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	192.03	165	0.73	1.16	0.03	0.94
การมีส่วนร่วม	269	234	0.55	1.15	0.03	0.90

4. องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และองค์ประกอบของภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วมกับผลการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่

องค์ประกอบ	ดัชนี	ผลการดำเนินงานของกองทุนฯ	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	การมีส่วนร่วม
ผลการดำเนินงานของกองทุนฯ	Pearson Correlation Sig.(1-tailed)	1	.32	.41
		-	.00	.00
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	Pearson Correlation Sig.(1-tailed)	.316	1	.36
		.000	-	.00
การมีส่วนร่วม	Pearson Correlation Sig.(1-tailed)	.408	.32	1
		.000	.00	-

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่ได้จากการสังเคราะห์ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกซึ่งสอดคล้องกับ Avolio & Bass (1993) ที่พบว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยคุณลักษณะในอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล สอดคล้องกับ Boas S., Robert J.H., Michael B.A. (1993) พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนผ่านกระบวนการการให้รางวัล ผลการวิจัยของ Keller (1992) พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงถือเป็นบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรในลักษณะที่แตกต่างกัน Kent (2005) ได้สนับสนุนการใช้รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อความสำเร็จขององค์กรซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ควรมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์/ได้ค้นพบ เพราะองค์ประกอบต่างๆเหล่านี้ ล้วนเป็นลักษณะที่ของผู้นำองค์กรพึงมีประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นถือเป็นผู้นำองค์กรในระดับปฏิบัติการ (Operational Leadership)

ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพให้เป็นไปตามแนวทาง และวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ดังนั้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น จึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย (Objective and Goal) ของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ตลอดจนเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น สามารถชักจูง สั่งการหรือชักนำบุคคลอื่นให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) และประสิทธิภาพ (Efficiency) ดังนั้น ความสำเร็จส่วนหนึ่งของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นหรือพื้นที่ จึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกภรณ์ อ่วมอาจ และคณะ (2553) พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานขึ้นกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความตระหนักในความรับผิดชอบของนายก/ประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่

2. การมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ที่ได้จากการสังเคราะห์ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความร่วมมือในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นที่มีต่อการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพตามที่ผู้วิจัย ได้สังเคราะห์/ได้ค้นพบมาเพราะองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพเพราะการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพส่งผลต่อการดำเนินงานของกองทุนฯ ในเชิงบวก ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Cohen , John M., and Uphoff, Norman T., (1980) พบว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และผลการศึกษาของ ลัดดาวัลย์ จ้อยประดิษฐ์ (2553) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกระบวนการจัดการและผลการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ มี 4 ประเด็น ได้แก่ คุณลักษณะของผู้นำ ความชัดเจนของนโยบายและแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับปัญหาของชุมชน วัตถุประสงค์ของกองทุนฯ และการมีส่วนร่วมเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้อง

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น มีความสัมพันธ์

กับผลการปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hambric & Mason (1984) กล่าวว่า ลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันมีผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานในองค์กร Goleman (2000) ยืนยันว่า ลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันมีผลกระทบต่อองค์กรในมิติที่แตกต่างกัน เช่น ความยืดหยุ่น ความรับผิดชอบ มาตรฐานรางวัล และความผูกพัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหาร จัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัชณี สรรเสริญ และคณะ (2553) พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จใการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพที่สำคัญ คือ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและทีมงานมีความเข้าใจในระบบหลักประกันสุขภาพ 2) สัมพันธภาพที่ระหว่างทีมผู้บริหารของ อบท. กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและประชาชนในพื้นที่ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายก อบท. และ 4) การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อมรรัตน์ ศรีแสน (2551) พบว่าปัจจัยที่ทำให้กองทุนประสบผลสำเร็จ คือ ผู้นำที่เข้มแข็ง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกองทุนฯ ทีมงานที่เสียสละ ผลการวิจัยของ นาดยา มัชฌิม (2553) พบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดนวัตกรรมชุมชน คือ ผู้นำองค์กรมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ถ้าคิดกล้าตัดสินใจ ให้มีความสำคัญด้านปัญหาสุขภาพของประชาชน สามารถดึงทุกส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสุขภาพได้ตรงจุด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริศักดิ์ อุทัยวัฒน์ (2554) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรได้รับการพัฒนา ด้านการสร้างบารมี และด้านการกระตุ้นให้เกิดเขวานปัญหา รวมถึงการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 3 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนา และด้านหลักการเสริมพลังอำนาจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วมของประธานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ทุกระดับอย่างจริงจัง เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

2. ควรมีการตรวจประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยใช้การประเมินตนเองควบคู่กับทีมประเมินภายนอก และแจ้งผลการประเมินให้กองทุนหลักประกันสุขภาพทราบ เพื่อพัฒนาในสิ่งขาดตกบกพร่อง หรือต่อยอดเพื่อพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็นกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการแก้ไขปัญหาสุขภาพ โรคเรื้อรังที่เป็นปัญหาของประเทศในปัจจุบันได้จริงหรือไม่
2. ควรมีการศึกษาวิจัยตัวแปรอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพ เพื่อใช้ผลการวิจัยไปพัฒนากองทุนหลักประกันสุขภาพในทุกๆ มิติ

เอกสารอ้างอิง

- กนกภรณ์ อ่วมอาจ และคณะ. (2553). การวิจัยประเมินผลการดำเนินงานระบบหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี : สถาบันพระบรมราชชนก วิทยาลัยพยาบาล พระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี.
- นาตยา มัชฌิม. (2553). นวัตกรรมส่งเสริมสุขภาพชุมชน กรณีศึกษากองทุนหลักประกันสุขภาพ ตำบล บางหิน อำเภอเกาะปอรัญจังหวัดระนอง. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2538). ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตรง (Lisrel) สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชณี สรรเสริญ และคณะ. (2553, กันยายน-ธันวาคม). “คุณภาพการดำเนินงานระบบหลักประกันสุขภาพในชุมชน : บทเรียนรู้จากไทย,” วารสารการพยาบาล และการศึกษา. 3(3) : 92-105.
- ลัดดาวัลย์ จ้อยประดิษฐ์. (2553). กระบวนการจัดการและผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ในจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตร มหาบัณฑิต. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริศักดิ์ อุทัยวัฒน์. (2554, กรกฎาคม-ธันวาคม). “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครพนม,” วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม. 1(2) : 47-53.
- สร้อยตระกูล อรรถมานะ. (2550). พฤติกรรมองค์การ ; ทฤษฎีและการประยุกต์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2554). คู่มือปฏิบัติงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์.

. (2556). ถอดบทเรียนกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ดีเด่นปี 2555. กรุงเทพฯ : วงศ์สว่างพับลิชชิ่ง แอนพริ้นตัง.

- อมรรัตน์ ตริแสน. (2551). การประเมินผลกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับพื้นที่ จ.ยโสธร. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Avolio, B.J., & Bass, B.M. (1993). Transformational leadership : A response to critiques. In M.M. Chemers & R. Ayman (Eds.), Leadership theory and research: Perspectives and direction. San Diego, CA : Academic Press.
- Bass, B. M. (1990). Bass and Stogdill's of Leadership 3rd ed. New York : Free Press.
- Boas S., Robert J. H., Michael B. A. (1993). “The motivation effect of charismatic leadership : A self-concept based theory,” *Organization Science*. 4(4) : 577-594.
- Cohen, John M., and Uphoff, Norman T. (1980). “Participa-tion's Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity,” *World Development*. 8 : 213-235.
- Hambrick D.C. and Mason, P.A. (1984). “Upper echetions : The organization as a reflection of its top managers,” *Academy of Management Review*. 2 : 193-206.
- Goleman D. (2000). “Leadership that gets results,” *Harvard Business Review*. 78(2) : 78-80.
- Keller, R. T. (1992). “Transformational leadership and Performance of research and development project groups,” *Journal of Management*. 18 : 489-501.
- Owens, R. G. (2001). *Organizational Behavior in Education*. 4th ed. New Jersey : Prentice-Hall.
- Kent, T.W. (2005). “Leadership and managing : it takes two to tango,” *Management Decision*. 43(7/8) : 1010-1017.